

Brev til Nobelstiftelsen vedrørende etiske retningslinjer

Til Nobelstiftelsen

v/ Direktør Lars Heikensten

Framtiden i våre hender gratulerer med dette Nobelstiftelsen med etiske retningslinjer for Nobelstiftelsens plasseringer!¹ Det er et viktig skritt i riktig retning av en etisk forsvarlig forvaltning av arven etter Alfred Nobel. Det er også positivt at retningslinjene er gjort offentlig tilgjengelige. I tillegg er vi glade for å lese at Nobelstiftelsen har trukket seg ut av selskaper som produserer kjernevåpen og ulovlige våpen, samt en rekke kullselskaper.

Samtidig mener Framtiden i våre hender at det er rom for å styrke både de etiske retningslinjene og investeringspraksisen ytterligere. I det følgende vil vi gå nærmere inn på dette.

Åpenhet i forvaltningen

Det er riktig og viktig at Nobelstiftelsen har offentliggjort de etiske retningslinjene for sine investeringer. Framtiden i våre hender mener også det er svært positivt at stiftelsen har gjort det lettere å identifisere hvilke fond som forvalter stiftelsens midler, ved at årsrapporten oppgir identifiseringsnumre, såkalte ISIN-numre, for flere av fondene.

Samtidig er det en del fond som mangler ISIN-numre, noe som gjør identifisering vanskeligere. Dette gjelder for eksempel det fondet stiftelsen oppgir som «Blackrock MSCI US Equity Index ESG Screened Fund B». I et brev til Framtiden i våre hender datert 13. november 2017 skrev Nobelstiftelsen at investeringene i «Blackrock MSCI US Fund» var avsluttet fordi disse fondene ikke kunne leve opp til stiftelsens policy. Siden Blackrock er et stort selskap som tilbyr en svært omfattende liste fond, er det desto viktigere å oppgi detaljert hvilke fond som tilbys av Blackrock som Nobelstiftelsen har investert i. Vi oppfordrer derfor Nobelstiftelsen til å oppgi ISIN-numre på samtlige av stiftelsens fond.

Videre ønsker vi at Nobelstiftelsen offentliggjør hvilke fond, og også hvilke selskaper, stiftelsen aktivt har solgt seg ut av fordi de ikke når opp til den standarden Nobelstiftelsen har satt. Gjennom vårt årelange arbeid med etiske investeringer har vi sett at det offentlige søkelyset fra en slik offentliggjøring er viktig for å sikre en mer etisk og bærekraftig praksis i både selskaper og fond.

Nobelstiftelsen henviser til FNs Global Compact som retningsgivende for hvilken linje stiftelsen skal legge seg på i sin investeringspolitikk. Det er uklart hvordan dette skal følges opp i praksis, særlig siden Nobelstiftelsen investerer midlene sine i store fond som igjen investerer i enkeltselskap. Hvordan har Nobelstiftelsen for eksempel tenkt å operasjonalisere kravet om fagforeningsfrihet og kollektive forhandlinger i de selskapene stiftelsen har investert i? Hvordan skal krav om avskaffelse av tvangsarbeid og barnearbeid følges opp – betyr det at Nobelstiftelsen skal selge seg ut av fond som investerer i selskaper som benytter barnearbeid?

Dette er eksempler på problemstillinger som dukker opp når de etiske retningslinjene skal settes ut i livet. Etter vår mening er det uheldig om slik operasjonalisering av overordnede prinsipper tas i lukkede beslutningskanaler. Vi anmoder derfor Nobelstiftelsen om å offentliggjøre de konkrete vurderingene av enkeltselskaper.

Det er spennende at Nobelstiftelsen legger opp til et aktivt påvirkningsarbeid i arbeidet for mer etiske investeringer. Men også her etterspør vi en redegjørelse om hvordan dette skal skje i praksis, siden fondets politikk er å investere i store og overordnede fond.

Nobelstiftelsen viser til at det kreves en annen tilnærming til det etiske arbeidet opp mot hedgefond og investor i fast eiendom, på grunn av utfordringer knyttet til åpenhet. Her sier retningslinjene at det aktivt skal søkes nye alternativer som har en ønskelig etisk eller bærekraftig innretning. Det er uklart hvordan dette skal følges opp i praksis, og Framtiden i våre hender vil utfordre stiftelsen på om det overhodet er riktig å være inne i denne typen fond dersom utfordringer knyttet til åpenhet gjør at man ikke kan vite om fondene følger de etiske retningslinjene eller ikke.

¹ Vi viser her til retningslinjer publisert i forbindelse med Nobelstiftelsens årsrapport for 2017 (mai 2018) <https://www.nobelprize.org/press/#/publication/5ae98266ea5e220004b62928/552bd85dccc8e20c00e7f979?&sh=false> og https://www.nobelprize.org/nobel_organizations/nobel_foundation/guidelines_investments_18.pdf

Våpen

Framtiden i våre hender er glade for at Nobelstiftelsen har trukket seg ut av fond som har investert i kjernevåpen og ulovlige våpen. Samtidig registrerer vi at stiftelsen fortsatt har eierandeler i en rekke våpenselskaper, som eksempelvis Thales og Rolls Royce, som andre større finansaktører har trukket seg ut av på grunn av produksjon av kjernevåpen eller produksjon av kontroversielle våpen.² Dette er særlig graverende da nedrustning er et av kriteriene ved utdeling av Nobels Fredspris. Vi vil oppfordre Nobelstiftelsen til å vurdere hvorvidt kriteriene for våpenproduserende selskaper er sterke nok.

Klima og kull

Det er svært positivt at klima er trukket inn som en selvstendig del av de etiske retningslinjene for Nobelstiftelsen. Det er også positivt at stiftelsen konkret nevner teknologi og metoder for å begrense global oppvarming som eksempel på område hvor stiftelsen aktivt kan søke seg til, siden dette er sektorer som i mange tilfeller trenger kapital.

Likevel mener Framtiden i våre hender at klimaområdet virker svakt og lite forpliktene i disse retningslinjene, og vi mener det trenger konkretisering. Hva legger for eksempel Nobelstiftelsen i det å «mangle ambisjoner» på klimaområdet, og hvordan skal dette velges ut i praksis? Dersom Nobelstiftelsen ikke er åpne om hvordan man operasjonaliserer dette kriteriet, vil det være vanskelig å ettergå i hvilken grad kriteriet fungerer til det beste for klimaet. Vi vil oppfordre stiftelsen til å offentliggjøre de vurderinger som gjøres videre.

I tillegg er det uklart hvor Nobelstiftelsen setter grensene for når de skal ut av selskap som er tungt inne i kull. Det er positivt at stiftelsen sier at det skal trekke seg ut av selskap som har en betydelig andel av omsetningen innenfor kull, og vi ser også at en rekke kullselskaper er ute av stiftelsens investeringer. Imidlertid er Nobelstiftelsen fremdeles investert i blant annet RWE, Uniper, Glencore og BHP Billiton, selskaper som er store kullprodusenter. Merk også at flere private investorer her har gått lenger enn det norske oljefondet, som lenge var «gullstandard» for dette.³ Vi savner en klar og ambisiøs definisjon av hvilke selskaper som skal utelukkes fra Nobelstiftelsens investeringsunivers på grunn av deres virksomhet knyttet til kull.

Tobakk og helse

Nobelstiftelsen er fortsatt investert i flere tobakkselskaper, eksempelvis Swedish Match, British American Tobacco, Imperial Brands og ITC. Dette er selskaper som er ekskludert av det norske oljefondet på bakgrunn av produksjon av tobakk. Vi mener en stiftelse som finansierer og deler ut Nobelprisen i medisin ikke bør tjene penger på tobakksproduksjon, på grunn av tobakk sin skadelige effekt på folkehelsen. Vi oppfordrer stiftelsen til å inkludere dette i retningslinjene.

Avslutningsvis vil vi gjerne gjenta vår gratulasjon til Nobelstiftelsen for utvikling og offentliggjøring av etiske retningslinjer for investeringene. Vi håper at Nobelstiftelsen vil være interessert i å ta et eget møte for å diskutere de øvrige utfordringene som skisseres i dette brevet.

Med vennlig hilsen

Leder, Framtiden i våre hender

² Eksempler her er DNB (som har trukket seg ut av Thales på grunn av produksjon av kjernevåpen) og Storebrand (som har trukket seg ut av både Thales og Rolls Royce på grunn av produksjon av kontroversielle våpen). <https://www.dnb.no/om-oss/samfunnsansvar/ekskluderteselskaper.html>; <https://www.storebrand.no/om-storebrand/barekraft/utelukkelser/attachment/9053?ts=160db614aa5>

³ Her viser vi til blant annet Storebrand, som har ekskludert RWE og Uniper. <https://e24.no/boers-og-finans/storebrand/storebrand-utfordrer-oljefondet-kaster-ut-flere-kullgiganter/24187977>